

ΣΩΣΤΕΣ ΟΙ ΠΡΟΘΕΣΕΙΣ ΟΛΙΓΟΣ Ο ΜΠΡΕΧΤ...

Ο Μπρέχτ δεν μοιάζει να 'ναι διόλου εύκολη κι απλή υπόθεση. Το συγγραφικό του έργο, και η θεωρία του πάνω στο θέατρο, δεν υπήρξαν αντίκειμενα που έγιναν πάντοτε δεκτά μ' απροκάλυπτο ένθουσιασμό απ' όλους. Βέβαια, οι πολλοί επικριτές του δεν αντιδρούν τόσο θάρα οσο ο Γάλλος Ζάν Ζενέ (α' Ο Μπρέχτ έγραψε μονάχα θλακείες. Σ' αυτόν τον συγγραφέα ζέρω πάντα το τί θ' ακολουθήσει... "Ολα δσα είπε ο Μπρέχτ μπορούν να ειπωθούν πολύ πιο απλά με τον πεζό λόγο, κι άλλωστε έτσι έκουνε έκφραστεί πολύ πρωτότερα πριν υπάρξει ο ίδιος»), ή σαν τον συγγραφέα "Αγγελο Βλάχο, («...κραυγαλέο και ταραχοποιό προπαγανδιστή που μεταχειρίζεται μεγάφωνο για να ζαλίσει και να ταραξει τον ακροατή του»). "Η, ακόμα, σαν τον ομοεθνή του και σύγχρονό μας Πέτερ Χάντκε που θεωρεί τον διάσημο συνάδελφό του συγγραφέα θ' κατηγορίας: «Ποτέ μου δεν μου άρεσε! Ούτε οι νεανικές του παραφουσκωμένες εξάρσεις, ούτε τα καλοζυγισμένα διδακτικά του τής μέσης περιόδου, ούτε τα κατοπινότερα προοδευτικά του έργα πάνω στα προβλήματα της ανθρωπότητας, ούτε τα τελευταία του κινεζοειδή μεγυλόστομα ουϊκάκια».

Όπως και να 'χει το πράγμα, ή μεγαλωούν και ή έστω κι αν από πολλούς αμφισβητούμενη — άξια του Μπρέχτ μετριοιούνται ακριβώς από παρόμοιες ατέρμονες συζητήσεις κι αντιδικίες πάνω στο έργο του, ακόμα και σήμερα, 22 χρόνια από το θάνατό του.

Στην παράσταση του θεάτρου «Μπρόντγουαϊν», όπου ο θεατής καλείται να περάσει δυόμιση ώρες «Συντροφιά με τον Μπρέχτ», δεν υπάρχει θάρα οσο ο παραμορφωτός σπόρος αμφισβήτησης πάνω στον διασημότερο Γερμανό θεατρικό συγγραφέα του αιώνα μας. Ισα-ισα, μάλιστα, ο έξεκείλος ένθουσιασμός για τον «φωτικό Μπ. Μπ.» παίρνει στο τέλος του έργου σχεδόν προσωπολατρικές διαστάσεις, όταν όλος ο θαύσος με ύψωμένα χέρια στρέφεται προς το καλωπιτισμένο νιγαντογραφικό πορτραίτο του, ακριβώς στη maniera των μελών της "Οπερας του Πεκίνου, κάθε φορά που εμφανιζόταν στον «σενικό» όριζόντα ή προσωπογραφία του Μάρ. Το τυπωμένο πρόγραμμα, προεξοφεί τον θεατή: «Ούτε διογραφία του Μπρέχτ, ούτε ανθολογία του έργου του αποτελεί το πρόγραμμα που παρουσιάζουμε... εκείνο που θέλησαμε να δώσουμε είναι μερικές πλευρές του Μπρέχτ ιδιαίτερα αγαπητές σε μας... μερικές καίριες — νομίζουμε — στιγμές της συγγραφικής, πολιτικής και ανθρώπινης πορείας του. Κι αυτά, πάντα, μέσα από κείνο που ο Μπρέχτ θεωρούσε την από μεγάλη κι ευγενική λειτουργία του θεάτρου: την ψυχαγωγία». Έννοώντας — κι εξηγώντας — την ψυχαγωγία που απευθύνεται στη λογική του θεατή, και άρα και να τον φωτίσει, και να τον αλλάξει, ώστε ν' αλλάξει κι εκείνος με τη σειρά του τον κόσμο...»

Σωστός και ώρας οι προθέσεις των Ζύλ Ντασσέν και του Μάριου Πλωρίτ που έκαναν την επιλογή και προ-

Θέατρο Μπρόντγουαϊν: "Συντροφιά με τον Μπρέχτ.,: Μελίνα Μερκούρη, Γιάννης Φέρτης, Μάνος Κατράκης, Σκηνοθεσία Ζύλ Ντασσέν

Μάνος Κατράκης, Γιάννης Φέρτης, Χρ. Καλαβρούζος, Μπέττυ Βαλάση: «Συντροφιά με τον Μπρέχτ», στο θέατρο «Μπρόντγουαϊν».

σαρμολή των μπρεχτικών κειμένων. Άλλα με το λίγο —πολύ συμπτωματικό άνακταμα από ποιήματα, σκηνές και τραγούδια δεν αποκαλύφθηκε ούτε ο τόσο χαρακτηριστικός για τον συγγραφέα διαλεκτικός τρόπος της έκφρασης, ούτε είχε κι ο θεατής τ' απαιτούμενα κεντρίσματα ώστε ψυχαγωγούμενος να πάρει τα απαραίτητα εναύσματα για την «άλλαγή του κόσμου». Με απομονωμένα, από τους υπόλοιπους κομμάτια των έργων, κομμάτια αντί το θέατρο να γίνει ή πιο ζωντανή απόδειξη ότι ή κοινωνία είναι δυνατόν ν' αλλάξει, ο θεατής θγαίνει από την παράσταση μάλλον μ' ένισχυμένη την πίστη του στην «άμετάβλητη και αιώνια ζωτικότητα των απλών ανθρώπων και την αδιάσειστη φύση του ανθρώπου» — κάτι που σίγουρα θά 'κανε τον Μπρέχτ ν' ανατριχιάσει από φόβη.

Η Μελίνα Μερκούρη κυριαρχεί στην παράσταση, σώζοντας ό,τι είναι δυνατόν να περιασθεί, με την άστραφτερή σκηνική της παρουσία, την ιδιότυπη κάλκινη φωνή της — πολύ συγγενική στο γερμανικό «σπρένγκεζανγκ», όπως τ' αποζητούν το μελοποιημένα μπρεχτικά κείμενα — και τον συνεχή διάλογο της με το κοινό, που — με λίγη καλή θέληση — μπορεί να θεωρηθεί κανείς σαν έναν εξέλληνισμένο τρόπο της περιποίησης «άποστασιοποίησης».

Γενικότερα, πάντως, ο απαισιστικός χαρακτήρας των κειμένων είναι καταπέλτης ά. κόμα και για τόσο ικανούς ηθοποιούς, όπως είναι ο Μάνος Κατράκης, ο Γιάννης Φέρ-

της, ή Μπέττυ Βαλάση κι ο Χρήστος Καλαβρούζος, μιά κι εδώ δεν τους δίνεται ή παραμικρή εύκαιρία (έκτός, βέβαια, από την «Εδραία» της Μερκούρη) για να «κτίσουν» κάποιο ρόλο ολόκληρο, αλλά τους αφήνει, έκθετους στο να περιοριστούν σε θιρτουζικές επιδείξεις έρμηνείας, απαγγελίας ή τραγουδιού. Ο Γιάννης Κούτρας τραγουδά σωστά κι ώρια.

Άπορά, όμως, γιατί να τραγουδάσει κι ο Κατράκης τό — καταληκτικό, βέβαια — «Τραγούδι του Σεπτέμβρη» με το οποίο ο Μπρέχτ δεν έχει την παραμικρή συγγενική ή άλλη σχέση.

Όταν ο Κούτρ Βάιλ τό 'γραψε στά 1938, ο Μπρέχτ θρισκόταν ακόμα στην Εύρώπη (πώς στην 'Αμερική το καλοκαίρι του '41) κι ούτε να τον επηρεάσει καν δεν θά είχε την εύκαιρία. Κι υπάρχουν τόσα και τόσα καταληκτικά τραγούδια του, που θά ταίριαζαν κιάλας θαύμασια στη φωνή του Κατράκη.

Ο Μπρέχτ είναι πασίγνωστος και για τις φοβερές δυσκολίες που θ' αντιμετώπιζε όποιος επιχειρούσε να καταπιαστεί μαζί του μεταφράζοντας τον. Ακριβώς για τό λόγο αυτό είναι διπλά αξιοθαύμαστη ή τόσο εύστοχη, ακριβέστατη, ποιητική δίχως σοφία, με τ' αντίστοιχο — όπως στο πρωτότυπο — κιούμορ μεταφορά στα ελληνικά που κατόρθωσε ο Μάριος Πλωρίτης. Το καλύτερο στοίχείο της παράστασης, αν θά 'πονε να επιχειρεί κανείς αξιολογίες.

Καλά και το κοστούμια του Άντννη Κυριακούλη.

‘Η παράσταση έχει επίπεδο

Ο Άλεξέι Άρμπούζωφ δεν είναι βέβαια κανένας μεγάλος συγγραφέας, αλλά ένας πρώτης τάξεως απαγγελματίας που ζέρει να γράφει καλοστημένο, αισθηματικό — ή θικαστικό, σκηνικά δικαιωμένο και άδανταδωτικό θέατρο.

Μπορεί να μην έχει το ταλέντο και την τόλη των συ-

‘Η Κάτια Δανδουλάκη

νομηλίκων του συμπατριωτών όπως είναι ο Νικολάι Πγκόντιν κι ο Άλεξάντερ Βολοντίν, αλλά είναι ένας δεξιοτέχνης μάγειρας που παίζει στα πέντε δάκτυλα τις σωστές αναλογίες για να του πετυχαίνει πάντοτε ή έκτακτη και νοστιμότερη σκηνική φασουλάδα, άποφεύγοντας πο νηρά τις πιο περίπλοκες συντάγες θεατρικών «σουφλέ» ή «κόκ - ω - δέν».

Τό ίδιο — όπως πάντα — καλοζυγισμένα είναι και τα ουσιαστικά του έργου που οτά ελληνικά έχει τον τίτλο «Καμένη μου, Μάριε»: Μικρές σκηνές που δεν προλαβαίνουν να θαυματομαχιάσουν τον θεατή, μερικές πράζες αισθηματισμού, άγνης φίλας, ανωτέρων ιδανικών, πατριωτισμού, άφοσίωσης στην ιδέα του αλτρουισμού, μιά γενναία όσοι έλαφράδας και χιούμορ στο διάλογο, κι δλ' αυτά περικυμένα με μιά εύγεστη σάλτσα ενός ικανοποιητικότητας «χάπνυ - έντ».

Τι περισσότερο μπορεί ν' άποζητήσει ο καλός οικογενειαρχής που θά πάει την Κυριακή στο θέατρο και θέλει να διασκεδάσει χωρίς να τρέμει για όσα τυχόν ακούσουν τ' άθωα αυτάκια των τρυφερών γόνων του, και συγκρόνως ικανοποιείται νιώθοντας ότι κοντά στη τέρφη υπάρχει κι ένα μεγαλόπρεπο — αλλά κι εύκολονόητο — ήθικό δίδαγμα για την ανθρωπιά του άν-

ΘΕΑΤΡΟ «ΑΘΗΝΑ»:

ΑΛΕΞΕΙ- ΑΡΜΠΟΥΖΩΦ

«ΚΑΗΜΕΝΕ ΜΟΥ ΜΑΡΙΕ»:

Κ. ΚΑΡΡΑΣ - ΚΑΤΙΑ ΔΑΝΔΟΥΛΑΚΗ - ΣΤ. ΚΑΛΟΓΕΡΟΠΟΥΛΟΣ

θρώπου, και τη δίκαιη ανταμοιβή όσων διαθέτουν χαρακτηριστικά από διαμάντι και καρδιά από μάλαμα;

Πάνω σ' αυτά τό εύπρεπή χνάρια, ο Γιώργος Μιχαηλίδης έσπασε μιά εύπρεπή παράσταση, σ' ένα καλοστημένο άπο τον Νίκο Πετρόπουλο σκηνικό, όπου ένας καθ' όλα εύπρεπής Κώστας Καρράς, μιά θεατρικά πολύ καθωσπρέπει Κάτια Δανδουλάκη κι ένας σκηνικά εύπρόσωπος Στέλιος Καλογερόπουλος ομίχανε, χωρίσανε, ζαναομίχανε, ζαναχωρίσανε χωρίς την παραμικρή όση από την λεγόμενη «προστυχία» που ύπονοούν προηγούμενα αισθηματικά τρίγωνα που άνέδθηκαν στα παλκοσένια.

Ένα έργο και μιά παράσταση που διαθέτουν αυτό που λέμε «ένα κάποιο επίπεδο», χωρίς να 'ναι άριστούργημα, θλπέπειτα δίχως να νιώθει κανείς ότι ύποτιμάται ή νοημοσύνη ή το γούστο του.